

► tyskere, der flygter til Vesttyskland via Ungarn og Østrig. I Polen ophører mange strejker for at vise den nye ministerpræsident, Tadeusz Mazowiecki, tillid.

29 | De første fødevarekonvojer sendes til Polen fra EF. Amnesty International oplyser i en rapport, at Kina gør brug af pryg, tortur og ydmygelse af politiske fanger, og der sker jævnligt både hemmelige og offentlige hen-

rettelser. Vesttysklands præsident, Richard von Weizsäcker, forsikrer Polen om, at Vesttyskland ingen territoriale krav vil gøre gældende over for Polen hverken nu eller i fremtiden.

USA kalder sin ambassadør i Bulgarien hjem i protest mod det bulgarske styres behandling af sit tyrkiske mindretal.

31 | Den jødiske verdenskongres oplyser, at en britisk undersøgelse

viser, at Østrigs præsident, Kurt Waldheim, har medskyld i henrettelsen af seks britiske soldater under Anden Verdenskrig.

SEPTEMBER

1 | Ungarske myndigheder oplyser, at alle, der har ladet sig registrere på den vesttyske ambassade vil blive udstyret med papirer fra Det Internationale Røde Kors og dermed frit kunne

krydse grænsen til Østrig. I Forbundsdagen i Bonn bekræftes i anledning af 50-året for udbruddet af Anden Verdenskrig enstemmigt Vesttysklands vilje til forsoning med Polen.

2 | Hundredvis af flygtninge fra DDR melder sig dagligt i de allerede overfyldte flygtningelejre i Ungarn. I Polen accepterer ministerpræsident Tadeusz Mazowiecki, at kommunistpartiet får fle-

re end to ministre i en ny regering.

3 | I den sovjetiske republik Aserbajdsjans hovedstad Baku demonstrerer flere hundrede tusinde mennesker med krav om, at Nagorno Karabakh skal forblive en del af Aserbajdsjan.

5 | I den østtyske partiavis Neues Deutschland skriver partichef Erich Honecker, at DDR ikke har brug for radikale reformer, men

kan fejre sit 40-års jubilæum med stolthed.

6 | På løbesedler, der deles ud i den ungarske hovedstad Budapest, tilbyder DDR sine borgere straffrihed, arbejde og advokat-hjælp i forbindelse med en lovlig ansøgning om udrejsetilladelse.

7 | Forhandlingerne om konventionel nedrustning mellem Nato og Warszawa-pagten indledes i Wien.

► fri for atomvåben. Ideen om Fredens Hav var et ofte repeteret tema for de mange fredsmarcher, der samlede tusinder på de danske landeveje. Sammen nød de fællesskabet og den rare følelse af at stå sammen om en god sag, fredens sag, det var som en sommertradition, man kunne se frem til, et veritabelt fredens hav af fredssommeligt indstillede mennesker.

Fredstanken og den tilhørende bevægelse havde meget bred opbakning i pressen, ikke mindst hos den førende sikkerhedspolitiske reporter og kommentator, Jørgen Dragsdahl, der med sine mange og lange artikler i dagbladet Information bragte nye vinkler ind i billedet af den standende konflikt mellem Øst og Vest.

BÅDE DRAGSDAHL og hans avis var meget kritiske over for USA, og i kraft af sit betydelige netværk i det sovjetiske establishment i Danmark og i Europa havde han placeret sig i front, når det gjaldt den såkaldt dybdeborende journalistik om sikkerhedspolitik, som hans læsere elskede ham for. Som journalist levede han af sine forbindelser, og hans forbindelser på den anden side af Jerntæppet bragt ham i en unik position til at beskrive oprustningen og det højspændte diplomatiske spil mellem stormagterne.

Dragsdahl havde naturligvis også forbindelser på det hjemlige parnas, også til statsminister Bjerregaard, som han kendte fra forskellige organisatoriske sammenhænge i gamle dage. Statsministeren var for sin del ikke utilfreds med sin nære forbindelse med en af de mest betydelige journalister på det gamle modstandsblad, som i 1970'erne (selv om det stadig var en lille avis) havde opnået en position som bannerfører og diskussionsforum for den intellektuelle elite, der sværmede for de kommunistiske utopier i øst. Særlig Mao var populær, og selv om der op gennem 80'erne var slået visse sprækker i det

idylliske billede, så var ideens renhed, drømmen om det kollektive samfund, stadig ubesmittet.

Den blev levet ud på flere planer. I de nære i de kollektiver, der ganske vist havde haft deres storhedstid i 70'erne, men som stadig levede i bedste velgående og som stadig havde deres faste rubrikannoncer efter nye beboere i netop Information. Og i det statslige gennem regeringen Bjerregaard, der ikke bare havde gennemført den 12-årige enhedsskole, men også gjort Lada til den officielle regeringsbil og taget initiativ til oprettelsen af statsligt drevne landbrugskollektiver.

VIST VAR DER protester. Der var borgerlige opviglere, der talte om finlandisering, og som skreg op om individets frihed, som de følte var truet med den stigende kollektivisering af samfundet, som prægede alle hjørner af Danmark. De fik ikke mange ben til jorden, men statsminister Bjerregaard brugte alligevel en af sine nytårstaler til at advare imod dem.

»Jeg ved, der findes kritikere af vores neutrale rolle i verden,« lød det nytårsdag 2000.

»Til dem vil jeg sige: Stuerne bliver I aldrig. I er ikke en del af det danske fællesskab, som er et fredens fællesskab. Og jeg vil minde om, at ord ikke bare er ord. Ord kan også være farlige. Og med jeres fantasier om en ny verdensorden, utopiske, fantastiske fantasier, får I sagt nogle ting, som kun er egnet til at såre og fornærme følelserne hos vore venner i Øst, og som i sidste ende kan bibringe til at bringe fredsarbejdet i fare.«

Ude i stuerne nikkede danskerne til hinanden. Vist var de stedvise nyheder om vort lands raslen ned ad listen over de mest velstående lande ikke særlig opmuntrende, men vi havde det jo stadig godt. Og først og fremmest meget fredeligt.

lillelund@jp.dk

Historien om et KYS

8 | 116 østtyske forlader den vesttyske repræsentation i Øst-berlin. Tilsyneladende uden at have opnået noget. I Polen består Tadeusz Mazowieckis regering af 12 repræsentanter for Solidaritet, 5 fra kommunistpartiet og 6 fra de to små støttepartier. I Ungarn drøfter kommunistpartiet at beskære forsvarsudgifterne drastisk.

9 | I Polen bliver to af ministrene

i Tadeusz Mazowieckis regering forkastet af en parlamentarisk kommission. Boris Jeltsin er bekymret for udviklingen i Sovjetunionen, der truet af krise.

10 | Ungarns udenrigsminister Guyla Horn siger i tv, at grænsen til Østrig er åben for alle. Præsident Mikhail Gorbatsjov erkender, at hans reformer har det svært, men de vil blive gennemført.

11 | Ungarske myndigheder vur-

derer, at 10.000 østtyskere har krydset grænsen til Østrig.

12 | Gennadij Gerasimov, sovjetisk talsmand, er meget overrasket over Ungarns beslutning om at åbne sin grænse mod vest, og i en officiel note kræver DDR, at Ungarn straks lukker sine grænser, hvilket afvises. Det polske parlament godkender Tadeusz Mazowieckis regering.

13 | Boris Jeltsin appellerer til

USA's præsident, George Bush, om at hjælpe med at holde liv i forandringsprocessen i Sovjet. 50 østtyskere invaderer Vesttysklands ambassade i Polens hovedstad Warszawa.

14 | 13.000 østtyskere har nu passeret grænsen fra Ungarn, vurderer de østrigske myndigheder. USA's præsident, George Bush, er indstillet på at fordoble fødevarerhjelpen til Polen.

15 | Slovenien, en republik i Jugoslavien, har ret til at løsrive sig af unionen, mener det regerende kommunistparti i Slovenien. I Sovjetunionen lover Mikhail Gorbatsjov de tre baltiske republikker økonomisk selvstyre. **16** | Det sovjetiske dagblad Pravda kritiserer Vesttyskland for at tage imod de mange østtyske flygtninge. Det skader stabiliteten i forholdet mellem de to lan-

de. Ungarn meddeler, at grænsen til Østrig forbliver åben.

18 | Pravda bringer et skarpt angreb på Boris Jeltsin. I Polen foreslår kommunistpartiets politbureau at skabe et nyt socialistisk parti, der kan klare sig under de nye demokratiske forhold. Ungarn og Israel genopretter diplomatiske forbindelser. **19** | Ungarns parlamentsformand, Matyas Szuros, regner

➤

Erich Honecker og Leonid Bresjnev kysser igen på Berlin-muren.

Af **JETTE ELBÆK MARESSA** og **JAN DAGØ** (foto) Jyllands-Postens udsendte medarbejdere

BERLIN
Partisekretær Erich Honeckers forhold til Sovjetunionen ikke alene lignede kærlighed. Det var kærlighed.

Den østtyske statsleder havde tilbragt næsten 10 år i et nazistisk tugthus, da han blev befriet af Den Røde Hær. Han skyldte russerne sit liv.

Alligevel var forholdet til broderstaten mod øst ikke det bedste, da Erich Honecker sammen med Sovjetunionens partisekretær Leonid Bresjnev, den 7. oktober 1979 betragtede paraderne i Østberlin i anledning af DDR's 30 år jubilæum.

Bresjnev var vred over, at Honecker med sin gæld til Vesten risikerede at køre DDR økonomisk i sænk. Mønsterstaten var ved at revne, men udadtil blev facaden opretholdt. Bresjnev og Honecker og kyssede hinanden.

At kysset i dag er frosset fast skyldes i første omgang den franske fotograf Régis Bossu. Han var sendt til Østberlin på en rutineopgave af det franske agentur Sygma for at fotografere festlighederne omkring DDR's fødselsdag.

DDR var endnu ung i international sammenhæng. Takket være Willy Brandts tilnærmelsespolitik og en fælles aftale mellem de to Tysklande, blev DDR i 1973 anerkendt af Nato og samme år

optaget i FN. I 1979 var hittebarnet DDR for alvor blevet moden og Honecker gik systematisk i gang med at bearbejde befolkningen for at få nationalfølelsen over for det nye Tyskland udbredt. 30-året var DDR's første runde fødselsdag som en nation, verden regnede med.

Ikonbilledet

Régis Bossu stod rigtigt den dag. »Vi var mange, men mit billede var det bedste,« siger Régis Bossu, som går rundt med sit berømte billede i tegnebogen.

»Noget har jeg da tjent på det, men ikke nok til, at jeg kan leve af det,« siger Bossu.

»Broderkysset« gik verden rundt og fik for alvor ikonstatus, da det blev trykt som et dobbelttopslag i magasinet Paris Match.

10 år senere, i 1989, så den russiske kunstner Dmitrij Vrubel billedet for første gang. En ven havde taget bladet med fra Paris. Sammen betragtede de billedet, og vennen mente, at de to fallerede statsledere burde males på Berlin-muren.

Vrubel og vennen morede sig over den vanvittige idé.

Men en majdag året efter syntes det, som han i første omgang betragtede som et absurd indfald, pludselig at kunne blive til virkelighed.

Vrubel var i Berlin og hørte om projektet East Side Gallery, hvor kunstnere fik lov at male på Berlin-muren. På den rigtige side vel at mærke. Som sovjetborger kunne Vrubel ikke bare smutte om på den anden side af Muren.

»Jeg kunne ikke engang tage til Kreuzberg for at købe farver, men jeg kunne male på østsiden af Muren, og det gjorde jeg.«

Dmitrij Vrubel er vendt tilbage til den plads, hvor hans berømte billede blev til. Umiddelbart ligner han enhver anden turist, som han vandrer der i morgensolen med sin rullekuffert og et stort billede indpakket i avis-papir under armen.

De malerier, som blev til i de euforiske måneder efter Berlin-murens fald, er forvirrede og i bedste fald uigenkendelige. Graffitimalere har digtet videre på eller vandaliseret de oprindelige kunstværker.

Vrubel er én af dem. Da han i oktober sidste år fik at vide, at Muren ville blive malet over, og at kunstværkerne skulle males på ny, tog han til Berlin.

Han stod længe foran sit ramponerede billede, før han spontant gjorde det, mange havde gjort før ham: Skrev sit navn på Muren.

Forbipasserende råbte vandal efter ham, men Vrubel gav sig ikke til kende. Egentlig var han ganske godt tilfreds med, at nogen ville passe på hans billede.

Én gang til

Tanken om at skulle male det én gang til, forekom ham i første omgang forkert og absurd. Den Berlinmur, som Honecker personligt havde stået for bygningen af i 1961 i sin egenskab af politbureauets sekretær for indre sikkerhed, havde heller ikke hvad

den tekniske konstruktion angik vist sig langtidsholdbar. Hvis resten af Berlin-muren skulle bevares for eftertiden, var det nødvendigt at restaurere den og siden bemale den på ny.

Vrubel og de øvrige 117 kunstnere blev inviteret til Berlin for at genopføre deres oprindelige kunstværker på Muren langs Mühlenstrasse.

Heller ikke Vrubel er blevet rig på sin version af det kendte kys. Selv om »Broderkysset« kan fås på postkort, drikkekrus og andre souvenirs, har Vrubel ikke tjent på det. Rettighederne til reproduktion tilhører ikke ham. Det står enhver frit for at tjene penge på billede nummer 25 med titlen »Min Gud hjælp mig med at overvinde denne dødelige kærlighed«.

Og sådan kan Vrubel egentlig godt lide det.

»Det gode ved dette galleri er, at det er kunstens sejr over politik. Det er et levende sted, hvor professionelle og amatører er ligestillede. Ofte handler kunst om penge, men kunst er frihed, kunst er lig-hed,« siger Dmitrij Vrubel, mens han betragter den store hvide flade, hvor »Broderkysset« i den oprindelige version engang var.

Avispapirpakker rummer en lille udgave af maleriet. Hans forlæg.

En anden historie

Længere nede langs Muren går Régis Bossu rundt med en lignende pakke. For første gang skal de to møde hinanden, og i dagens anledning vil Bossu overrække Vrubel et signeret eksemplar af originalbilledet.

»Her, så kan du se, at der er flere detaljer på,« siger Bossu, som rent tilfældigt opdagede, at hans foto havde været forlæg for Vrubels billede.

Vrubel synes upåvirket. Den historie, han lægger i billedet, er en ganske anden. Da han malede »Broderkysset«, var han forelsket i to kvinder og kunne ikke beslutte sig.

Titlen refererer til Vrubels egen kamp med kærligheden. Distraheret takker han Bossu og vender sig igen mod den hvide flade.

Bossu lusker af. Opmærksomheden er rettet mod Vrubel, som nu forbindes med kysset, og som i første omgang nægtede at male det samme maleri engang til. Men efter at have accepteret tanken siger han grinende, at andre kunstnere har malet det samme maleri igen og igen gennem hele livet.

I 1991, året efter at Vrubel første gang malede »Broderkysset« på Berlin-muren, brød Sovjetunionen sammen, og i dag har Vrubel ingen problemer med at tage til Kreuzberg for at købe farver. Men euforien og drømmene om frihed er ikke forløst. Vrubel vægrer sig ved at betegne Rusland som demokratisk.

»Vi har en meget speciel for form demokrati i Rusland. Et teoretisk demokrati, men det er da bedre nu end før,« siger han.

Honeckers kærlighed

Bresjnev og Honecker kyssede sig ind i historien. Da deres læber mødtes, var de første takter til sammenbruddet slået an. 1979 blev på mange måder et skæbneår for Østblokken. Sovjetunionen marcherede ind i Afghanistan, Nato vedtog ikke mindst på vesttysk foranledning, den såkaldte dobbeltbeslutning om at opruste yderligere som svar på Sovjetunionens udstationering af SS20-raketter. Året efter blev Ronald Reagan valgt til USA's 40. præsident og satte alle kræfter ind på at tvinge Sovjetunionen i knæ.

I 1989 kunne Honecker kysse Gorbatsjov, da DDR fyldte 40 år. En måned senere faldt Muren. Men Sovjetunionen forblev Honeckers store kærlighed. Som han selv formulerede det efter sit fald: »Mit livs kærlighed.«

jema@jp.dk
jan.dago@jp.dk

LØRDAG DEN 15. AUGUST 2009

Foto: HERBERT KNOSOWSKI

Knap 20 år er ikke gået sporløst hen over Dmitrij Vrubels "Broderkysset". På det store billede er han i gang med 2009-udgaven af sit berømte murværk.